

HOŘKÝ SAMET

Dominika Dery

Předmluva:

Pro čtenáře, jenž vnímá život jako sekvenci náhodných událostí, nebude mít moje metaforická autobiografie nejspíš valnou hodnotu. Skutečnost, že jsem se rozhodla klasifikovat svůj román jako meta-non-fikci, nebyla motivována snahou o originalitu, nýbrž potřebou sdělení, že primární cíl mé literární práce tkvěl v hledání pravdy o skutečných historických událostech a ve snaze o rozmotání gordického uzlu jemných nitek kolektivně relevantních příběhů, probíhajících napříč mým raným životem.

Trvalo mi více než deset let, než se mi podařilo rozluštit všechny hádanky, jejichž úporných hlasů jsem se nemohla zbavit. Byla jsem přinucena poctivě zkoumat citlivou tkáň vzpomínek na dětství, abych našla logický smysl v souboru mnoha nepravděpodobných a často nepříznivých okolností, které pomohly formovat můj charakter. Výsledkem namáhavé práce byla znovunabytá pevná víra ve vyšší zákony existence a v neviditelné síly, jež jsou evidentně v rozporu s představou moderního člověka o svrchovaném vlivu jeho vůle na řízení vlastního osudu. Jsem dnes hluboce přesvědčena, že lidské bytosti jsou (ať už dobrovolně či pouze nevědomě) většinou pouhými herci v universální reality show.

Upřímně řečeno se ani nepovažuji za autora Hořkého Sametu. Je to totiž pravdivý příběh napsaný osudem. V pokorné roli písmáka jsem se pokusila podat pravdivé svědectví o tom, co jsem viděla a slyšela. Veškeré události popisované v knize jsou autentické. Dovolila jsem si pouze změnit jména protagonistů, abych ochránila jejich identitu. Jakkoli by se můj příběh mohl čtenáři někdy zdát až příliš surrealistický, na vině je pravdivé zrcadlení absurdity postmoderní doby. Nikdy jsem neměla ambici vytvářet intelektuální paraboly ve snaze hovořit o hlubokém smyslu lidské existence. Klíče k moudrosti jsem nacházela pohřbené v krajíně svých citových prožitků. Zatímco jsem se v té úrodné půdě přehrabovala perem, vyrůstaly mi před očima jako sametové hříby, které jsem vděčně dolovala, jeden po druhém, zpod příkrovu suchého listí.

O autorce

Dominika Dery se narodila v roce 1975 v Praze. Vystudovala mezinárodní divadelní školu *Jacquese Lecoqa* v Paříži za podpory stipendia francouzské vlády. Žila a pracovala v New Yorku a v Sydney. V mládí vydala tři sbírky poezie v češtině a posléze se pokusila o prózu v anglickém jazyce. Prvotinu, *The Twelve Little Cakes* publikoval v roce 2004 *Riverhead (Penguin Putnam)* v USA. Román sklidil pochvalnou kritiku (v té době) seriózních periodik jako jsou například *The Boston Globe* a *Washington Post* a byl přeložen do pěti světových jazyků. V roce 2007 se Dominika vrátila do Evropy, aby putovala po *Cestě Hvězd*. Svůj zážitek posléze ztvárnila ve stejnojmenné knize napsané česky. Usadila se nakonec v severní Itálii u jezera Como, kde žije se svou rodinou.

Věnováno Milanu Kunderovi

ČÁST I. : STATUS QUO

Hořký Samet

PRVNÍ

Strana
5-37

Malá Miranda Urbanová věří na Pánaboha a české pohádky. Poslední prázdninovou neděli v roce 1985 jde rodina Urbanů do lesa na houby, kde jim dá Matka Příroda nečekané znamení o blížící se změně režimu.

Labutí píseň

DRUHÁ

Strana
38-90

Poté, co se Miranda stane studentkou na škole svých snů, s hrůzou zjišťuje, že baletní konzervatoř ve skutečnosti funguje jako Gulag pro děti. Ačkoli se Miranda i přesto snaží neohroženě následovat vytožené poslání, je nakonec nucena přijmout skutečnost, že ne všechny sny jsou předurčené k tomu, aby se vyplnily.

Pipiny nebo vejce?

TŘETÍ

Strana
91-159

V období po černobylské nukleární katastrofě se Mirandina sexy starší sestra Marta připravuje k vdavkám s mladým italským komunistou. Také dvanáctiletá Miranda začíná nevyhnutelně objevovat koncept vlastní tělesnosti a mystérium sexu. Zatímco tráví volný čas nacvičováním klasických duet na píáno se svým platonickým milencem, Honzou, poštěstí se jí na vlastní kůži zažít neuvěřitelné zázraky magie lásky.

Nejzelenější tráva

ČTVRTÁ

Strana
160-255

Ve snaze vysvobodit starší dceru ze spackaného manželství v Itálii, pan Urban organizuje spiknutí s přáteli z řad bývalých špiónů, aby získal cestovní dokument, který mu pasový úřad dvacet let brání vydat. Urbanům se sice za dramatických okolností podaří překročit hranice na Západ, ale čeká je tam tvrdá konfrontace s nepřítelem zosobněným italskou tchyní. Pokusí se s ní vést studenou válku, ale nakonec jsou rádi, že se mohou vrátit domů.

Zítرا bude včera

PÁTÁ

Strana
256-343

Pan Urban si během normalizace z kádrových důvodů není schopen udržet normální zaměstnání. Díky přestrojce se mu podaří objevit legální způsob, jak si slušně vydělávat na život jako soukromý podnikatel. Když se mu ale proti očekávání nepodaří navázat obchodní vztahy na Západě, nachází odbyt v nenáviděném Sovětském Svazu, kam se nakonec vydá na dobrodružnou cestu společně se svou ženou Alicí a dospívajícíí Mirandou.

ČÁST II. REVOLUCE

Klíčový faktor

ŠESTÁ

Strana
344-512

V předvečer rozhrnutí železné opony Miranda sní o tom, že se stane slavnou herečkou a sehraje svou roli v blížící se Havlově revoluci. Zatímco se známé historické události odvíjejí v kulisách Matky Prahy a mladé hrdince se naskytne jedinečná příležitost poznat 'sametové zákulisí', její nenápadná rolička se nečekaně dostane do hledáčku vyšších zájmů a nabude klíčové důležitosti ve scénáři široce medializované politické změny.

ČÁST III. SVOBODA

Houby revoluce

SEDMÁ

Strana
513-555

Zklamána politikou, nenalézá patnáctiletá Miranda duchovní podporu ani v katolické církvi. Opouští jí víra v pohádky a v českého pánaboha a postupně ztrácí cestu. Bezcílně bloudí po světě, dokud jí Matka Příroda nedá znamení, že cesta ke spáse je na dosah ruky.

ČÁST I.

STATUS QUO

„Status quo, jak víte, znamená latinsky průser, v kterém se právě nacházíme.“

Ronald Reagan

KAPITOLA PRVNÍ

Hořký Samet

ČESKÝ VÝRAZ ‘houby’ má škálu protikladných významů. Může znamenat nesmysl, ale taky vůbec nic. Když prohlásíte ‘našel jsem houby’, může to jednoduše znamenat, že jste z lesa přišel s prázdnou. Houba může být nástroj určený k čištění hladkých povrchů a též někdo, kdo má podobnou schopnost nasávat. Ovšem nejpozoruhodnější význam slova ‘houby’ souvisí s dobou předcházející našemu zrození. Pokaždé, když jsem slychala rodiče mluvit o Pražském jaru a zajímalo mě, kde jsem se fyzicky nacházela v dobách této mírumilovné národní rebelie, odbývali mě tajemným tvrzením, že když ruské tanky obsadily Prahu v roce 1968, tak jsem prý byla ještě ‘na houbách’.

Myslím, že důvod vzniku tohoto podivuhodného lingvistického fenoménu má kořeny ve staletích politického a náboženského útlaku, který českého člověka naučil promítat svou pravou duchovní identitu do přírody. Domnívám se, že naši předkové v hledání hub nacházeli výraz své individuální duchovní víry v nesmrtelnost duše, protože každá lesní houba, stejně jako lidé, bývá definována především tím, co do sebe absorbuje.

Tato teorie vysvětluje, proč se z houbaření stávalo národní hobby v dobách pro lid nepříznivých, jako byla například sovětská okupace.

O letních víkendech v osmdesátých letech houfy měšťáků vyzbrojené košíky a kapesními noži pravidelně zaplavovaly lesy. Pražští houbaři bývali zvláště soutěživí. Neváhali použít lsti, aby vyčmuchali naše úrodná místa. Nebyla jim hanba podle špehovat domácí sběratele a brutálně drancovat naše přísně utajené houbařské rajóny. V neděli večer, cestou vlakem do hlavního města, mívali potom zloději hub ve zvyku bezostyšně vystavovat svou kořist ostatním cestujícím na odív.

„No to mě podržte! Kdepak jste našel tolik poddubáků?“ divili se někteří závistivci.

„Kde myslíte?“ odpovídali úspěšní houbaři s hranou skromností, „přece v lese.“

Nikdy jsem nezažila, že by v českých lesích zbylo dost hřibů pro všechny, ačkoli stará legenda hovořila o dobách (byla jsem tehdy ještě dávno na houbách), kdy se prý v naší zemi rodívalo tolik praváků, že je lidé sklízeli kosou.

Moje rodina žila v městečku na kraji hlavního města. Nebylo divu, že jsem se už v raném věku stala vášnivou houbařkou. Náš dům stál na kopci nad údolím řeky. Jedinou překážkou na cestě ze zahrady do lesa byl napůl shnilý, dřevěný plot. Jak už napovídá název naší ulice, jednalo se o les dubový. Zahaloval vzdýmající se krajinu do zelené tapisérie větví, tu a tam příkrášené záplatami z borovic a smrků dodávajících celému obrázku mimořádné kouzlo. Nescházel husté křoviny, které poskytovaly úkryt divoké zvěři, ani tiché paloučky s koberci trávy, suchého jehličí a spadaneho listí. Každý, kdo má třeba jen i minimální představu o houbaření, musí okamžitě vidět, že mluvím o houbařském ráji.

V létě mě máti obvykle posílala sbírat houby na večeri. Byla hotová kulinární kouzelnice. Dokázala nakrmit regiment z půl kila hříbků a tuctu vajíček. Její halířové guláše byly vyhlášené u místních zedníků, které táta najímal, aby nám pomohli dostavět dům. Vhledem k tomu, jak málo je platil a dřel jako muly, bylo to jediné zásluhou matčiny skvělé kuchyně, že se ještě tu a tam našel nějaký zoufalec ochotný melouchařit u nás na stavbě. Nic na světě člověka nepřiměje vytlačit na lešení kolečko plné betonu jako vidina hromady nadýchaných, houskových knedlíků politých houbovou smetanovou omáčkou.

Pokud se vydařilo počasí, s pravidelnými nočními sprškami, dokázala jsem nasbírat košík hřibů denně. Dubina po ránu vydechovala vlažné páry a tajemně voněla zetlelým listím. Měla jsem blízke kopce skrz naskrz prochozené. Žádná utajená houbařská plantáž se přede mnou neschovala, ale neviděla jsem nikdy takovou úrodu hřibů rostoucích tak blízko u sebe, aby se daly sklízet kosou. Dokonce ani v těch nejúrodnějších letech. Pojala jsem proto podezření, že pradávna houbařská legenda nemusela být nezbytně založena na reálných faktech. S přibývajícím věkem jsem si totiž začínala uvědomovat, že i dospělí mají podobný sklon k přehánění jako děti.

Houby, co vyrůstaly v hustých shlucích, bývaly bez výjimky buď nejedlé, nebo přímo prudce jedovaté. Musela jsem dávat velký pozor, abych takovou houbu omylem nesebrala. V televizi se rok co rok objevovaly strašné zprávy o celých otrávených rodinách. Je pravda, že tyto informace mohly být i produktem komunistické propagandy. Rodiče mi vždy kladli na

srdce, abych naivně nedůvěřovala zprávám domácího mainstreamu. Otec výlučně poslouchal Hlas Ameriky nebo Svobodnou Evropu. Přesto jsem se však nepřestávala děsit při představě, že bych svým houbařským koníčkem měla zapříčinit smrt svých nejbližších.

Největší svízlel s houbami je, že se leckteré prašivky tváří jako jedlé druhy. To především platí v případě hub lupenatých. Jsou v jejich řadách samozřejmě i excentričtější houby, které se snaží vypadat módně v zářivě barevných, extravagantních kloboucích s plisovanou podšívkou. Krásné na pohled, podobně jako i někteří vybraně oblečení lidé, mnohé lupenotvaré houby obsahují dostatek jedu, aby skolily vola. Muchomůrky neparáděné v červených sukních s bílými puntíky jsou nejlepší příklad toxických hub, jež rostou všude.

Co se týče lupenatých hub, držela jsem se tedy zpátky. Zaměřila jsem se především na sběr samet'áků. Hříby mívají nenápadné, hnědé oblečení, ale není v nich kapka jedu. Existují i nejedlé holubinky, co se snaží samet'áky drze imitovat, ale pouhý dotyk na spodní stranu jejich kloboučků obvykle odhalí jejich falešnou podstatu. Hříby mají totiž měkké výtrusné rouško s rourkami místo lupenů. Člověk se nemůže splést, vhodí-li do košíku vypočtovaný hnědý klobouček.

Opravdoví samet'áci vypadají nenápadně, ale chutnají božsky.

Hlavní překážkou při sběru hříbků je ale jejich schopnost stát se pro netrénované oko takřka neviditelnými. Pátrání po samet'ácích v dubovém lese je skoro stejně tak namáhavé jako hledání moudrosti.

Na rozdíl od toxických kolegů, kteří se na sebe často pokoušejí upoutat pozornost, samet'áci raději imitují prostředí, ve kterém rostou. Hříbky mají neuvěřitelný talent osvojit si barvu spadaného listí. Musíte se naučit rozostřit zrak a zároveň koncentrovat mysl, abyste dokázali rozlišovat mezi tisíci odstíny hnědé, podobně jako při meditaci. Váš houbařský úspěch zcela závisí na hloubce duševního uvolnění a schopnosti vnímat neviditelné. Nikdy se vám nepodaří nalézt samet'áka, když ho chcete vidět. Jako skřítkové a lesní víly, samet'áci se vám obvykle zjeví pouze tehdy, pakliže si přejí být nalezeni.

„Chceš-li potkat Pánaboha, nechod' do kostela. Jdi se raději projít do lesa,“ říká české přísloví.

Náš nárudek v srdci Evropy neměl důvody doufat, že někdy dosáhne opravdové samostatnosti. Silnější sousedé nás vždy buď hrubou silou, anebo podlou lstí přinutili nadřadit cizí politické zájmy našim vlastním. Podobně jako v Irsku, kdykoli dobrý český člověk zatoužil po klidu mysli a po odpočinku ze jha služebného, chopil se proutěného košíku

a zamířil k lesu. A tak ukryté poselství dávné legendy o hříbcích sklizených kosou nejspíš spočívá v reminiscenci časů, kdy česká populace nemusela žít ve strachu otevřeně projevovat svoje vnitřní přesvědčení. Kdy v naší zemi vládl mír a prostoru pro vlastní názor bylo dost pro všechny.

Jenže kromě krátkého období relativní svobody mezi světovými válkami, si nikdo na takové časy nedokázal vzpomenout. Německá okupace zardousila potenciál prosperity První republiky. Komunistický puč o deset let později zarazil proces poválečné regenerace naší země. V polovině šedesátých let *Pražské jaro* krátce uvolnilo totalitní spár kontroly nad společnostmi, než Brežněvova vláda tvrdé ruky vstupem spřátelených vojsk nafackovala Dubčekovu *socialismu s lidskou tváří*. V srpnu 1968 ruské tanky definitivně rozmaširovaly poslední klíčící semena svobody. Část národních elit typicky řešila vzniklou situaci emigrací. Ostatní se uchýlili k cynickému způsobu přežívání, známému pod názvem *normalizace*.

Českým vlastencům nebylo dopřáno spatřit sebemenší záblesk naděje až do roku 1985, kdy byl Michael Gorbačov zvolen generálním sekretářem Komunistické strany Sovětského svazu. Jeho přestrojka slibovala na politickém jevišti ve východní Evropě fundamentální změny. Mělo se začít neodkladnou výměnou obnošených kostýmů, falešných masek a zbytečných rekvizit. Vzhledem k tomu, že dvě desetiletí života za okupace dovedly moje rodiče k přesvědčení, že horší než jak se věci měly tehdy, snad už ani být nemohou, připadalo nám přímo logické, že se politická situace v naší vlasti musí nevyhnutelně obrátit k lepšímu.

CHLADNÝ RANNÍ vánek přinášel nostalgickou vůni blížícího se podzimu. Obloha nad protějšními kopci počínala blednout a do syta promodrávat mezi chomáčky mraků, plujícími napříč krvácejícím obzorem. Vstala jsem spolu s probouzejícím se lesním ptactvem, zatímco mí rodiče a starší sestra, Marta, spokojeně pochrupávali v posteli.

„*Kukúúú. Kukúúú.*“ Kukačka táhle vykřikovala z lesa.

Vyklonila jsem se z okna a těšila se pohledem na vycházející slunce. Zároveň jsem se na prstech snažila spočítat volání stěhovavého ptáka, dokud neutichlo. Pověra tvrdí, že kukačky mají schopnost předpovídat budoucnost. Buď prý vyvolávají počet let zbývajících do svatby, anebo, pakliže jste už pod pantoflem, do vašeho pohřbu.

„Hloupá kukačka kuká nesmysly.“ Zklamaně jsem zabouchla okno, otrávená ptačím proroctvím. „Raději být mrtvá, než tak dlouho čekat na to, až se zamiluju.“

Nedávno jsem oslavila desáté narozeniny a začínala jsem být skeptická k různým legendám a pověrám. První úder mým dětinským představám o světě zasadil Mikuláš, když pátého prosince obcházel místní domácnosti v doprovodu čertů a andělů. Náhodou jsem zjistila, že se jedná o prachobyčejný podvod zosnovaný naším sousedem, panem Zemanem. V roli ďábla si totiž zapomněl vyměnit svoje slavné fotbalové ponožky. Další šupiny mi spadly z očí o Vánocích, kdy jsem odhalila smutnou skutečnost, že to nebyl Ježíšek, kdo nám v minulosti přinášel stromeček do obýváku, ale místní hajný, který ho načerno prodal našemu tátovi.

Ačkoli jsem už statečně pohřbila naivní představy, nadále jsem věřila v existenci Pánaboha a na pohádky. Byla jsem přesvědčená, že když Pánubohu padnu do oka, pomůže mi jednou najít štěstí v náručí hodného, spanilého muže. V každém případě jsem pevně doufala, že potkám lásku svého života dříve, než předpovídala prolhaná kukačka.

Jakožto budoucí baletka jsem si musela dávat pozor na dietu. Uvařila jsem si k snídani hrnek černého čaje s kapkou mléka a stiskla knoflík na hřmotné, umělohmotné skříně, které jsme tenkrát říkali televize. Dálkové ovládání neexistovalo. Manuálně jsem vybrala první z dvou dostupných kanálů a uvelebila se na gauči ke sledování oblíbeného programu, Studia Kamarád. Televize za normalizace vysílala pro mladé publikum jen zřídka. Když nepočítám pět minut kresleného Večerníčku před zprávami a hodinový blok pohádek ve čtvrtěk odpoledne, veškeré vysílání během pracovního týdne bylo výhrazeno dospělým. Studio Kamarád v neděli ráno reprezentovalo mou týdenní dávku pasivní zábavy, kterou jsem si nikdy a za žádnou cenu nenechala ujít. Dvouapůlhodinový pořad provázely chlupaté loutky, Jů a Hele, a byl plný animovaných seriálů a hraných pohádek. V době normalizace ani jiné pravdivé příběhy než pohádky televize v repertoáru neměla. Metaforická řeč umožňovala tvůrcům pořadů pro děti nenápadně obcházet cenzuru. Místní vypravěči tu tradičně pěstovali schopnost vtípně zrcadlit nenáviděnou realitu ve zdánlivě nevinných příbězích ze světa nadpřirozených bytostí. Zatímco však mluvili o dracích, čertech a čarodějnicích, rozumělo se samo sebou, že mají na mysli inkvizici, rakousko–uherskou tajnou policii, Gestapo a v současnosti STB, prodlouženou ruku komunistické strany.

České pohádky se staly kořením mého dětství. Naučily mě chápat, že zlo mívá mnoho jmen, ale že lidé, stejně jako lesní houby, se jednoduše dělí na dobré a špatné duše.

V pohádkách jsem našla duchovní vedení, pokyny stvořitele vesmíru, jež jsem se od malička snažila dodržovat. Český Pánbůh bývá popisován jako laskavý, skromný stařec, kterého lze dle lidové moudrosti potkat na křižovatce cest, obvykle někde na samotě a nebo v lese. Převlečen za žebráka nebo poustevníka, nemá nic společného s modelem všemocného, despotického boha otce, co se svým dětem nepřetržitě vměšuje do života. Český Pánbůh je nekonečně trpělivý. Respektuje právo každého z nás kráčet po cestě do pekla. Nikomu nevnučuje svůj názor, ale pokud má člověk dobré srdce a podělí se s ním o poslední krajíc chleba, může mu Pánbůh dobře poradit a také ukázat, která z cest na křižovatce vede k opravdovému štěstí. Nebude pro vás samozřejmě žádné překvapení, když prozradím, že se tato cesta vždycky ukáže jako ta nejdelší, nejužší a nejnamáhavější z daných možností.

POSLEDNÍ PRÁZDNINOVOU neděli vysílalo Studio Kamarád populární seriál Arabela. Druhořadý filmový herec a otec rodiny, pan Majer, v práci během natáčení objeví kouzelný zvonek a náhodným zazvoněním přivolá do světa lidí čaroděje Rumburaka. Ten je zavázán vyplnit všechna přání majitele zvonku. Pan Majer se chce naučit střílet z pušky a čaroděj jej odnáší do říše pohádek, aby ho ve střelbě vyškolil. Dopouštějí se tu tragického omylu, když Rumburak dovolí Majerovi zacílit na vlka z Červené Karkulky. Jako trest za vraždu důležité pohádkové bytosti král pohádkové říše degraduje Rumburaka na vlka a přikáže mu napříště hladového predátora nahradit v jeho roli. Ponížený čaroděj ale odmítá poslušnost. S pomocí ježibaby se mu podaří získat ztracenou podobu a začíná snít o tom, že sesadí nenáviděného vládce pohádkové říše z trůnu a ožení se s jeho mladší dcerou, Arabelou. Plán pomsty zlého čaroděje je založen na chytré premise, že nadpřirozené bytosti mají povinnost chovat se podle toho, jak je děti znají z oficiální interpretace pohádek ve světě lidí. Rumburak vidí příležitost k odvetě v uchvácení kontroly nad lidskými sdělovacími prostředky. K tomuto účelu se lstivě rozhodne použít pana Majera, jenž má mimo jiné v pracovní náplni číst v televizi dětem pohádky na dobrou noc. Zatímco se nic netušící herec vrací do světa lidí a považuje výlet do pohádkové říše za pouhou noční můru, čaroděj si vybaví zapadlý pohádkový hrad moderní technikou na výrobu televizních pořadů. Pomocí kouzelného prstenu pak na sebe Rumburak vezme důvěryhodnou podobu pana Majera a

napojí se do živého televizního vysílání během Majerova večerního vystoupení, aby místo herce dovyprávěl známé příběhy podle své postmoderní verze.

Líbilo se mi, jakým způsobem tvůrci Arabely dokázali upozornit na existenci ideologické manipulace v komunistických masmédiích. Rumburakovi se daří uvrhnout lidský i pohádkový svět do úplného chaosu, když veřejně nahradí šťastné pohádkové konce svými cynickými pointami. Zodpovědnost za kontaminaci dětské psychiky příběhy o násilnostech a podvodech však nese pan Majer. Spanilý princ v Šípkové Růžence tak podle zlého čaroděje už neprobouzí spící pannu polibkem, nýbrž ji ve spánku okrade o šperky. Červená Karkulka sežere babičku a trpaslíci ze Sněhurky mají v plánu vyhodit pohádkovou říši do vzduchu dynamitem. Schopnost libovolně měnit podobu a diktovat novou kolektivní doktrínu umožňuje Rumburakovi zmást lidské i pohádkové bytosti a zároveň je všechny navzájem dostat do konfliktu, takže se nevědomky stanou aktéry jeho perverzního scénáře.

Rozčiloval mě pohled na zlého čaroděje zlomyslně se smějícího z obrazovky, zatímco si pan Majer zoufale rve vlasy v televizním studiu, protože jakési tajemné síly jeho jménem rozvrátily morálku školou povinných dětí. Hořela jsem nedočkavostí uvidět Rumburaka pykat za jeho zákeřné zločiny, jenže deset minut před koncem třetího dílu Arabely jsem chtě nechtě musela vypnout televizi.

Byl nejvyšší čas jít na mši, čímž jsem Pánubohu přinesla opravdovou oběť.

Nikdo mě do kostela chodit nenutil. Byla jsem jedinou praktikující katoličkou v celé rodině. Z vlastního rozhodnutí jsem se nechala pokřtít ve věku osmi let. V době normalizace bylo náboženské přesvědčení považováno za něco velmi hloupého. Moji intelektuální rodiče střízlivě pěstovali intimní duchovní život. Mše se účastnili jen na Vánoce. Marta byla zatvrzelá ateistka. Přes její hlasitý nesouhlas jsem se však cítila povinna projevovat víru v Pánaboha zpěvem na kůru. Zdědila jsem svůj idealismus po rodičích. Nedokázala jsem potlačit vrozenou potřebu věřit v něco jiného, než jsou jenom zákony fyzické existence.

Když jsem o pár minut později vkročila do místního božího stánku, naskytl se mi pohled na hrstku věrných křesťanů modlících se v lavicích.

„*Ve jménu Otce, Syna i Duchu Svatého.*“ Zkušeně jsem se pokřižovala svěcenou vodou a vyběhla po schodech nahoru na kůr. „*Pozdrav Pánbůh, pane Gregore,*“ zahlaholila jsem na mladého, buclatého varhaníka.

„Kde jsi se zase toulala?“ Nezdravě vyhlížející mladík mi podal ohmataný zpěvník a obdařil mě vyčítavým pohledem. „Díky bobu, že jsi to stíbla. Už jsem se začínal vážně bát, že budu muset zpívat místo tebe.“

Pan Gregor měl slabý a pisklavý hlas.

Na balkóně se kromě mě nacházela ještě jedna členka kůru, ale ta taky zpívala, jako když tahá myš za ocas.

„Ahoj Mařenko.“ Usmála jsem se na vyhublou starou pannu, zimomřivě se opírající o tepané zábradlí. „Nevíš jaké je číslo prvního žalmu?“

„Sto osmnáct.“ Zamrkala.

Listovala jsem ještě hedvábnými stránkami, když se zdola ozvalo zvonění. Kovové píšťaly si zhluboka povzdechly a hvízdly. Kongregace povstala za zvuku burácejících varhan.

„Kristus kraluje. Kristus vítězí.“ Zpívala jsem z plných plic. „Kristus, Kristus vlááádne náááám.“

Na svůj věk jsem měla malou postavu. Musela jsem si stoupnout na špičky, abych viděla přes zábradlí balkónu. Hlas jsem však měla obrovský. Doma mi od malička přezdívali Trumpetka, ačkoli jsem uměla troubit jako pozoun. Přezpívala jsem i varhany a sama o sobě jsem dokázala nahradit filharmonický chór. Neušlo mi, že páter Ondřej u oltáře se zalíbením naslouchá mým vehementním chvalozpěvům.

„Budiž chvála Otci všemohoucímu a našemu pánu, Ježíši Kristu, s vámi se všemi.“ Místní velebníček požehnal stádečko svých věrných.

„I s tebou.“ Všichni jednohlasně odpověděli.

Pátera Ondřeje jsem měla ráda. Měl dohledka vyholené růžolící tváře jako děťátko. Často si během bohoslužby sundal brýle s kovovými obroučkami, aby si vyčistil skla kapesníkem. Jeho kázání byla krátká a k přímo věci. Nikdy si pro mě po mši neopomenul najít chvílku a nevadilo mu se mnou vést dlouhé teologické diskuse. Dva místní kluci v bílých tógách mu asistovali u oltáře. Zvonili zvonečkem a čas od času nahlas přeslabikovali některou vybranou pasáž z Bible.

„Čtení Svatého Písma podle knihy svatého Matouše.“ Viděla jsem jak páter Ondřej obrací posvátné stránky.

„Sláva tobě, Pane.“ Věřící uctivě povstali.

„Jeden hospodář vysadil vinici, obehnal ji zdí, vykopal v ní lis a vystavil strážní věž; potom vinici pronajal vinařům a odcestoval. Když se přiblížil čas vinobraní, poslal své služebníky k vinařům, aby převzali jeho díl úrody. Ale vinaři jeho služebníky chytli, jednoho zbili, druhého zabil, dalšího ukamenovali. Znovu poslal další služebníky, a to více než před tím, ale naložili s nimi právě tak. Nakonec k nim poslal svého syna; řekl si: 'Na mého syna budou mít přece obled!' Když však vinaři sblédli syna, řekli si mezi sebou: 'To je dědic. Pojďme, zabijme ho, a dědictví připadne nám!' Chytli ho, vyvlekli ven z vinice a zabili. Když se nyní vrátí pán vinice, co udělá těm vinařům?.“

„Slyšeli jste slovo boží.“ Páter Ondřej zavřel Bibli a políbil koženou vazbu.

„Pochválen buď Ježíš Kristus.“ Stařenky s úlevou dosedly zpět na lavice.

Tuto neděli se kázání točilo kolem smrti spasitele na kříži. Páter Ondřej se snažil místním stařenkám vysvětlit, co vedlo syna božího k tomu, aby i nadále miloval lidi, ačkoli jej krutě umučili. Zdálo se mu, že i velebný pán zachází s písmem svatým podobně jako čeští spisovatelé s pohádkami. Když hovořil o farizejích a Římanech, nemohla jsem se zbavit pocitu, že má na mysli komunistické politbyro a rusy.

Za dva tisíce let se očividně nic nezměnilo.

„Napadne někoho z vás, odkud se vzal český výraz pro pocit zklamání, 'houby s octem'?“ Vlídny farář studoval publikum. *„Když náš pán trpěl na kříži a prosil o trochu vody, aby utišil žízeň, jeho mučitelé mu na tyči podali houbu nasáklou octem.“* Páter Ondřej ukázal k postavě vyřezané ze dřeva, visící na kříži nad bočním oltářem. *„Zatímco Ježíš svým nepřátelům nalil kalich vlastní kerve jako výraz lásky, oni mu oplátili vinným octem, symbolizujícím jejich hluboké zklamání ze života.“* Velebníčkův hlas se chvěl dojetím. *„Navzdory všem bolestem a ponížením, které musel snášet, náš pán jim odpustil, protože byl v hloubi duše šťastnější než všichni jeho pronásledovatelé dobromady. Síla jeho lásky dala smysl jeho krevprolití. Duše jeho zatvrzelých nepřátel však byly bez lásky, kyselé jako houby s octem.“*

Otec Ondřej si sundal brýle a zamyšleně si čistil skla, než je znova nasadil na nos. *„Láska našemu životu dává nenabraditelný význam.“* Tiše uzavřel svůj proslov. *„Bez boží lásky i ty nejsladší brozny chutnají trpce. Bez ohledu na to, jestli se nám naši utlačovatelé zdají všemocní a arogantní, mělo by nám jich být vlastně upřímně líto. Pokusme si vzít příklad z našeho pána, Ježíše, jenž dokázal odpustit zrádcům národa i římským okupantům jejich krutost a pokrytectví, jejich modloslužebnictví bezbožným ideologiím. Jsou to jen ubožáci, žijící ve strachu a hněvu. Sami sobě odpírají radost ze života.“*

„Amen.“ Vydechla jsem.

Varhany tence pěly v nejvyšších tónech, zatímco ministranti pomáhali knězi mýt ruce. Páter Ondřej pak vyzdvihl hostii nad hlavu a rozlomil ji na dvě půlky. Jednu z nich si vložil do úst a zapil hlttem mešního vína.

„*Beránku boží, který snímáš břichy světa, smiluj se nad námi.*“ Zpívala jsem na kolenou, než jsem seběhla dolů, abych stihla frontu na svaté přijímání.

„*Tělo Kristova.*“ Potlačený úsměv přelétl přes rty velebníčka, když mi pokládal oplatku na vyplazený jazyk.

Nejspíš mu přišel na mysl skandál, který jsem pár let předtím způsobila v místní křesťanské komunitě, když jsem začala chodit k svatému přijímání, aniž bych byla pokřtěná. Snědla jsem pěkných pár hostií, než páter Ondřej s hrůzou zjistil svůj omyl. Podle katolické církve jsem se nevědomky dopustila jednoho z nejtežších hříchů vůbec. Hodný kněz se však naštěstí rozhodl anulovat můj smrtelný prohřešek pomocí svěcené vody. Urychleně mi zařídil křestní obřad a statečně uchránil mojí duši od pekelného ohně.

„*Amen.*“ Přitiskla jsem si hostii na horní patro a poklekla za prázdnou lavici.

„*Můj milý Panebože.*“ Modlila jsem se v duchu. „*Chtěla bych ti nejdřív za všechno moc poděkovat, ale taky tobo po tobě budu dneska hodně potřebovat. Doufám, že ti nevadí, že tě pořád tak zatěžuju. Zítřka mám totiž začít chodit na baletní konzervatoř. Pomoz mi, prosím tě, abych si rozuměla se svými novými spolužáky a abych měla dobré učitele. Nežlob se, že jsem tátovi nacpala Sparty kozíma chlupama. Marta mi říkala, že je to nejlepší způsob jak někoho odnaučit kouřit. Víš, že jsem to udělala pro jeho zdraví. Když slyším tátu po ránu kašlat v koupelně, mám vážně strach, že brzo umře, jestli s tím zlozvykem nepřestane. Můžeš mi to, prosím tě, odpustit? Děkuju ti. Amen.*“

Spolknutím těla Kristova jsem zapečetila svojí smlouvu s Pánembohem.

Po mši jsem se rozloučila s Mařenkou a panem Gregorem a spěchala jsem na hřbitov za mrtvou kamarádkou Růženkou. Byla to francouzská holčička, která před válkou zemřela svým rodičům, a ti se pak vrátili do vlasti. Bylo mi opuštěné francouzské holčičky líto. Proto jsem se rozhodla pečovat o její zanedbaný hrob. Po tři léta jsem v neděli poctivě zalévala růžový keř, který jsem zasadila kolem jejího náhrobku.

„*Ahoj Růženko.*“ Skromný hrobeček se krčil za bombastickou rodinnou kaplí Polanských, ozdobenou mramorovými soškami cukrujících holubiček. „*Nevěřila bys, kolik tu od minulého týdne vyrostlo kopřiv!*“

Jala jsem se rvát houževnaté stonky ze země holýma rukama. Kopřivy sice pekelně pálily na kůži, ale myšlenka na utrpení pána Ježíše mi pomohla překonat bolest, dokud jsem nevyplela celý záhon. Růžičce bylo pouhých sedm měsíců, když jí v roce 1934 zakopali za kostelem. Rozbitá náhrobní deska, kterou jsem slepila dohromady maltou, uváděla datum jejího úmrtí v den mých narozenin. Měla jsem vždycky málo kamarádů, takže mi nevadilo věnovat trochu času Růžence. Z černobílé fotografie vypálené na porcelánovém oválku ke mně vzhlíželo děťátko ležící na bříšku. Vypadala jako barokní andílek.

„Pozdrav Pánbůh, Mirando.“ Slyšela jsem jak páter Ondřej otvírá dveře sakristie. *„Dneska ráno jsi zpívala jako slaviček. Máš výjimečně silný a jasný hlas. Skutečný dar z nebes.“*

„Děkuju vám, důstojný pane.“

Velebníček se mezitím převlékl z černé kleriky do neformálního oděvu. Měl nyní na sobě manžestráky a tenký pulovr. Jediné, co naznačovalo jeho duchovní poslání, byl naškrobený bílý kolárek u krku.

„Není to trochu škoda, abys chodila na baletní konzervatoř, když máš takový mimořádný pěvecký talent?“ Zeptal se mě.

„To si tedy nemyslím.“ Zamračila jsem se. *„Od mých čtrtých narozenin, kdy mě máma vzala do Smetanova divadla na Labutí Jezero, se toužím stát profesionální baletkou. Mým největším snem je tančit Odettu s panem Slavickým.“*

„Aha.“ Páter Ondřej pobaveně přimhouřil oči. *„Pan Slavický se ti líbí?“*

„Hmmm.“ Ošila jsem se. *„Je to ten nejlepší princ, kterého znám.“*

„Nu, at' se ti tedy daří na studiích.“ Velebný pán mi dobrosrdečně poklepal na rameno. *„Budiž ti Pánbůh nápomocen, abys v životě našla správnou cestu. Nashledanou příští neděli.“*

„Nashledanou.“ Chystala jsem se odnést vytrhaný plevel, když mi náhle přišla na mysl slova páterova kázání. *„Co to bylo za houbu, kterou vojáci podali Ježíšovi, když je prosil o vodu?“* Volala jsem za odcházejícím knězem.

„Co jsi to říkala, dítě?“

„No, říkal jste, že podle písma jeden z vojáků dal Ježíšovi na tyči houbu s octem, a mě by zajímalo, jaký druh houby to byl a jestli se dá najít v lese.“

„Zajímavá otázka.“ Páter Ondřej si sundal brýle a jal se je rozpačitě čistit. „Nejspíš se jedná o mořskou houbu. I když to mohl být také smrž.“ Poškrábal se za uchem než si znovu posadil okuláry zpět na nos. „Musel bych se podívat do encyklopedie.“

„Smrže znám.“ Vykřikla jsem nadšeně. „Vypadají jako houba na mytí vany.“

„Pravda.“ Nejistě se mnou souhlasil velebníček. „Myslím, že rostou na jaře.“

„Máma je nakládá do octu.“

„Neříkej?“

„Opravdu. Jsou moc dobří. Ale já samozřejmě chápu, že evangelium hovoří v parabolách.“ Ujistila jsem překvapeného kněze. „Akorát jsem ještě nikdy nikoho neshýšela přirovnat duše k houbám. To je zajímavé. Obraz duše jako houby se mi líbí. Houby do sebe nasávají všechno kolem a ty, co jsou plný jedu, jsou vidět všude, zatímco na hříbky člověk naráží jen zřídka kdy.“

„Jsi dobrá duše, Mirando.“ Shovívavě se usmál pan farář. „Líbí se mi, jak vždycky o všem přemýšlíš. Tož buď s Pánembohem.“ Zamával mi na rozloučenou. „Musím už běžet.“

Dívala jsem jak pečlivě zatahuje krajkové záclonky na skleněných tabulkách dveří do sakristie.

„Tak a zpátky do práce.“ Obrátila jsem se k svojí malé kamarádce. „Zítřka začnu chodit do školy a nebudu už mít na tebe tolik času.“ Odnesla jsem náruč kopřiv na kompost a rukávem vycídila francouzský nápis, vytesaný na Růženčíným náhrobku.

A Rósa prožila krátký život růže.

V prostoru jediného rána.

SLUNCE UŽ stálo vysoko nad kostelní věží, když jsem za sebou zavřela skřípající hřbitovní branku. Sotva jsem vykročila na rozbitou silnici spojující místní základní školu s nádražím, z rozpadlého statku naproti kostelu vyběhl staříčkový podvraták.

Štěkal na mě a zuřivě vrtěl ocasem.

„*Ahoj Bobíku. Jak se máš, kamaráde?*“ Neváhala jsem mu podrbat špinavou, splepenou srst.
„*Můžu ti vytáhnout to obrovský klíště za uchem?*“

Starý pes mi místo odpovědi vděčně olízl ruku. Odborně jsem parazita sevřela mezi palec a ukazovák jako do kleští a zakroutila jím proti směru hodinových ručiček. Jen co nacucaný hmyz otevřel kusadla, hodila jsem ho na zem a nemilosrdně zašlápla. Rozmazala jsem přitom krev po celém chodníku.

„*Tak a máš pokoj, brácho.*“

Byla jsem kamarádká ke všem zvířatům. Trvalo mi vždycky celou věčnost, než jsem došla z kostela domů, protože jsem si musela popovídat s každým zatoulaným psem a kočkou, které jsem cestou potkala. Pamatovala jsem si jejich jména a snažila jsem se s nimi domluvit jejich vlastní, zvířecí mluvou. Na rohu hospody Pod Kopcem, kde někteří křesťané mužského rodu zapíjeli hostii plzeňským, jsem odbočila na cestičku, vinoucí se nahoru mezi dřevěnými ploty zahrad. V každé se nacházela nějaká živá bytost, s kterou jsem musela prohodit pár slov. Než jsem dorazila na vrchol kopce, odbíjelo poledne. Vůně pečeného masa se linula ze sousedovic oken a všude se rozléhal zvuk cinkajících příborů.

„*MI—RAN—DOOO!*“

Mámin hlas se nesl s větrem přes údolí. Zdálo se mi, že plachtí mezi kopci a nad kolejemi vlakové dráhy než se odrazil se od skály na druhé straně řeky. „*Mi—ran—dooo. Mi—ran—doooo!*“ Slábnoucí ozvěna se rozprskla nad polemí táhnoucími se do dálky směrem k Praze.

S obdivem jsem do sebe nasávala pohled na líbeznou krajinu, která mi ležela u nohou. Šedé olše, shrbené vrby a topoly lemovaly řeku plazící se záplatami obdělávaných polí. Televizní věž oděná do červenobílých pruhů propichovala barokní mraky na protějším kopci. Naše město uhnížděné mezi zelenými svahy vypadalo jako učiněná oáza klidu. Roztomilé vilky se špičatými střechami, pokřivenými komíny a barevnými fasádami připomínaly sladké dortíčky za výlohou cukrárny.

Tak se přede mnou rozprostíral poetický svět mého dětství, z něhož jsem se právě chystala vykročit, abych v hlavním městě nastoupila pracnou cestu k realizaci svých snů. Slyšela jsem řehtání koní v zahradě paní Dvorské na opačné straně naší čtvrti. V dálce se neslo rachocení poledního rychlíku přes ocelový most nad řekou.

„*MI—RAN—DOOO!*“

„*Nojooo. Už jduuuuu!*“ Zakřičela jsem z plných plic a tryskem vyrazila do naší jednosměrky. Náš dům byl největší v ulici, úplně na konci. Nevypadal sice moc krásně, ale byl to můj ráj. Nacházel se v permanentním stavu rekonstrukce, protože náš táta nikdy neměl dostatek času a peněz na to, aby ho dokončil.

„*Dobrý den, pane Šimku.*“ Zavolala jsem na postaršího souseda, který se zabýval hrabáním neviditelného listí před naší garáží. „*Vy dneska nejdete na oběd?*“

Pan Šimek byl vyhlášená místní drbna. Měl ovšem ve zvyku drmolit tak rychle, že jenom málokdo dokázal rozumět tomu, co vlastně říká. V hrabání spadaného listí kolem našeho plotu nacházel nevinnou záminku k ustavičnému šmírování. Jeho největší zábavou bylo navazovat s kolemjdoucími neartikulované konverzace.

„*Nosím tak čěče, caky nesíš, jatě mám vlala?*“ Vybafl na mě.

„*Máte pravdu.*“ Snažila jsem se uhádnout smysl jeho otázky. „*Mám trochu zpoždění.*“

„*A depa si bílá?*“

„*V kostele.*“ Odpověděla jsem.

„*Aaaaah žně?*“ Šibalský chlapík se ke mně začal hrabat. „*A copas mděla v tom stele?*“

„*No coby? Modlila jsem se přece k bobu, pane Šimke.*“ Začala jsem před ním rychle couvat. „*Promiňte. Máma se bude zlobit, že jdu pozdě na oběd.*“

Odemkla jsem dveře a s úlevou za sebou zabouchla.

Někteří sousedé dokázali být pěkně protivní. Mnozí z nich sice v hospodě Pod Kopcem na bolševický režim remcali u püllitru piva, ale byli více než připraveni kdykoli snaživě projevit občanskou poslušnost. Otec měl několik obyvatel naší ulice v podezření, že na něj donášejí. Nikdy jsem přesně nevěděla, kdo to byl, ale bylo dost snadné se dovtípit. Tí, kdo měli černé svědomí, se tvářili, že mě nevidí, když jsem šla kolem jejich zahrady. Neodpovídali ani na mé hlasité pozdravy. V případě, že se nemohli vyhnout přímé konfrontaci, chovali se najednou s přehnanou srdečností, ze které mě rozbolely zuby. Byla jsem si skoro jistá, že se mi za zády vysmívají a zakazují svým dětem, aby si se mnou hráli.

„*S kým jsi si to povídala?*“ Slyšela jsem vedle hromový hlas.

Skrz skleněnou výplň ve dveřích ze vstupní chodby do garáže jsem viděla otce stojícího na žebříku. Opíral se o prototyp automatizovaného chemického zařízení, který nedávno

postavil na místě, kde dříve parkoval naší žlutou Škodovku. Aparatura reprezentovala poslední vynález profesora Steineina, do nějž táta investoval za tím účelem, aby si ho zaregistroval jako patent. Otcovo přátelství s potrhlym makromolekulárním fyzikem ho vedlo k osudovému rozhodnutí zasvětit život technickému pokroku.

„Ahoj tati.“ Strčila jsem hlavu do dveří. „Narazila jsem venku na pana Šimka.“

„To mě vůbec nepřekvapuje. Čenichá tu už od snídaně.“ Zavrčel otec. Pozorovala jsem jak francouzským klíčem utahuje ventil na varné nádobě ze skla. „Taký jsem s ním už mluvil. A protože mám dneska zvlášť dobrou náladu, rozhodl jsem se ulehčit jeho chorobné zvědavosti a ukázat mu Aparaturu.“

„Ne! Tys ho pozval dovnitř?“ Byla jsem v šoku.

Tajemný chemický modul se tyčil mezi podlahou a vyvýšeným stropem garáže, zatímco naše auto parkovalo venku na chodníku. Na krychlové konstrukci z ocelových tyčí visely dva tucty skleněných nádob roztodivných tvarů vybavených hermetickými ventily. Obrovský měděný kotel, podobný batiskafu s kulatým okýnkem, v sobě ukrýval stočenou kraju topného tělesa. Divoká spleť umělohmotných hadic a trubiček navzájem propojovala celý systém, automaticky řízený plechovou skříní na zdi, které otec hrdě říkal počítač. Aparatura ztělesňovala jeho neohrožený pokus vydělávat si na život jako soukromý podnikatel. Jako bývalý exponent Pražského jara měl otec za normalizace problém udržet si zaměstnání. S příchodem Pěrestrojky se naštěstí začala uvolňovat zkosnatělá ideologická pravidla, která do té doby zakazovala vykonávání jakékoli nezávislé činnosti za peníze. Díky přátelství, které se otci podařilo navázat s šéfem velkého zemědělského družstva na jižní Moravě, se mu v polovině osmdesátých let podařilo chopit se příležitosti pracovat sám pro sebe. Soudruh Kocián panoval nad širými lány polí, na kterých Napoleón kdysi vyhrál slavnou bitvu. A protože podnikavý komunista věřil, že i v jeho žilách koluje krev francouzského císaře, nebál se riskovat. Politicky přikryl otcovo podnikání a poskytl jeho aktivitám formální platformu výměnou za tučný podíl na zisku z produkce Aparatury. Věděla jsem ale, že přes mocnou ochranu šéfa JZD nesplňovala alchymistická továrna v naší garáži zcela podmínky komunistické jurisdikce. Otec se z tohoto důvodu vždy snažil Aparaturu schovávat před zraky našich podezíravých sousedů.

„Šimek se dovtipil, že tady asi pracuju na něčem zakázaným.“ Sledovala jsem tátu jak slezl z žebříku, aby si vyměnil francouzák za cigaretu. *„Včera večer jsem si kvůli nějaký závadě na telefonní*

lince v našem sluchátku vyposlechl, jak se po telefonu vykecává se svým bráchou. Nevěřila bys tomu, ale nadával mi do teroristů. Prej tu vyrábím atomovou bombu.“

„Cože?“ vykřikla jsem. „Jak si mu mohla rozumět? Já si nikdy nejsem jistá, o čem mluví.“

„Není tak moc důležitý, co říká, ale jak blbě to zní.“ Otec pokrčil rameny a vyfoukl oblak kouře. „V každém případě si myslím, že bylo lepší ukázat mu, co tu opravdu dělám, než dávat prostor jeho bezbřehý fantazii. Nalil jsem mu skleničku domácí pálenky a vysvětlil, že tenhle projekt vyvíjím ve spolupráci s družstvem. To mu snad zavře zobák a nebo to naopak půjde vyslepičit všem ostatním, což by mohlo mít paradoxně ještě lepší efekt.“

Otec byl původně promováný ekonom. Jako ambiciózní mladík dostal nakrátko příležitost zažít závratnou kariéru na ministerstvu zahraničí na konci šedesátých let. Jeho odmítavý postoj k okupaci mu však vynesl padáka. Během dvou následujících let nemohl zavazit o práci, ale nějaký čas před mým narozením se konečně chytil jako taxikář. Vydělával tak trochu načerno více než slušné peníze. Když na konci sedmdesátých let tajná policie začala nutit taxikáře ke spolupráci, rozhodl se otec raději změnit profesi. Chvíli se mu dařilo přežívat na volné noze. Podílel se na rozvoji technických projektů pro rozličná zemědělská družstva, protože hnojaři neměli až tak přehnaný sklon zkoumat černé skvrny na něčí politické minulosti. S nástupem Gorbačeva k moci se najednou všude začala zdůrazňovat důležitost individuálního přístupu k řešení problémů v procesu oživení zakrnělého socialistického průmyslu a hospodářství. To našeho tátu přesvědčilo, že nazrál čas investovat všechny úspory do rozvoje vědy a pokroku. Podle jeho názoru budoucnost lidstva závisela na nových ekologických technologiích. Doufal, že vydělá balík produkcí jakési zázračné, medově lepkavé antistatické látky, která slibovala vyřešit polovinu problémů lidstva.

„Prosím tě, Jirko, nemohl bys už ten smrad vypnout?“ Spatřila jsem jak se máti zhnuseně ovívá rukou ve dveřích. Měla k aparatuře skeptický postoj, protože často naplňovala náš dům podezřelými chemickými výpary. „Nezdá se ti, že to s tou prací nějak přeháníš? Je snad neděle.“ V jejím hlase se ozýval nebezpečný náznak pocitu ukřivdění. „Dole mi stydne polívka a kotlety budou za chvíli tvrdý jako podrážky.“

„Už běžím, Aličko, přísabám bobu. Neboj.“ Otec měl ve zvyku máti nepřírozeně oslovovat zdrobnělinou jejího jména pokaždé, když se cítil provinile. „To víš. V noci mě něco napadlo a musel jsem si to hnedka vyzkoušet.“

Stlačením červeného knoflíku na kontrolním panelu gigantického počítače zastavil výrobu

antistatu. Aparatura nešťastně vydechla nakyslý pach a zafuněla jako parní lokomotiva, když zastavuje u perónu. Otec se sebe taky vyfoukl hustý dým. Razantně zašlápl zbytek Sparty a následoval mě po schodech dolů do jídelny.

V DOBÁCH KOMUNISMU měli lidé dovoleno obývat omezený počet čtverečních metrů na osobu, podle velikosti rodiny. Majitelé nemovitostí měli povinnost levně poskytovat nadbytečný bytový prostor přiděleným nájemníkům, ale my sami jsme bydleli v obrovském domě. Otci se podařilo obcházet přísné zákony, protože jsme již sedmým rokem oficiálně žili na stavbě. Z venkovních zdí naší vily vykukovaly holé cihly. Stavební nástroje rozházené po zahradě pomalu zarůstaly v divoké džungli plevelu. Výkopy plné bahna se táhly napříč svažitém pozemkem, jehož zvlněný reliéf tvořily sesedající se haldy písku a šterku. Stejně jako v začarovaném zámku, měli jsme doma fúru místností, do kterých jsem měla zakázáno vstoupit. Ukřývaly role skleněné vaty a dehtového papíru a hory krabic s dlaždičkami. Matka tyto zapovězené dveře pečlivě zamykala. Zacpávala škvíry pod prahem mokkými hadry v marné snaze zabránit cihlovému prachu, aby se šířil do zbytku domu. Přesto se jemný červený prach zdál všudypřítomný. Dvakrát denně ho nešťastně vytírala nahoru a dolů po schodišti.

„Musíš se na to taky podívat z té světlý stránky, Aličko.“ Otec se snažil zlehčovat její hořké stížnosti. *„Dokud bydlíme v rozestavěném domě, nemůže nám sem národní výbor šoupnout nájemníky.“* Obdivovala jsem jeho rétorický talent. Dokázal by umíchat voňavou omeletu i z pukavců. *„Přece bys nechtěla, aby se k nám zase nastěhovali Dejmalovi?“* Nikdy nevynechal příležitost připomenout období, kdy jsme se o náš domov dělili s rodinou místních udavačů. *„Neboj se, miláčku, než budeš stará, bude to hotový.“* Uzavíral diskusi svým charakteristickým způsobem.

S hustou kšticí šedivějících vlasů a pronikavýma žlutýma očima otec připomínal stárnoucího vlka. Míval štíhlou, pomenší postavu, pokrytou tvrdými svaly. Teprve nedávno jsem si všimla, že mu začalo narůstat pивní břicho.

„Tak si to představ, Alice, že jsem dneska venku potkal Šimka a řekl jsem mu, jestli se chce podívat na tu atomovou bombu, co máme v garáži.“ Sledovala jsem otce, jak si bere z ledničky láhev piva a

otvírákem ji šikovně zbavuje zátky. „Musela bys vidět, jak se tvářil, když jsem ho vzal dovnitř.“ Zakuckal se smíchy. „Vypadal jako vyvoraná myš.“

Otcův burácivý smích byl nakažlivý. Nemohla jsem si pomoci a musela se k němu přidat, zatímco máti si zachovala vážnou tvář.

„Ty se nebojíš, Jirko?“ Děsila se. „Co když tě udá na národním výboru?“

„Kdepak. Ten teďko přede mnou bude mít bobky. Má strach, že ho odposlouchávám po telefonu.“ Otec se přesunul k jídelnímu stolu, kde si nalil skleničku pilsnerského a zapnul rádio. „Nejvyšší čas poslechnout si, co je nového ve světě.“

„Grrrrr . . . předního aktivisty Charty 77 Václava Havla . . . huúú . . .“ Přístroj značky Toshiba chrčel a táhle kvílel. „ . . . rozporu s Gorbačovovou politikou . . . grrrr . . . politbyro nadále ignoruje . . . huúú . . . dohodu o lidských právech . . .“

Nesnesitelné vytí rušičky se ostře prolínalo se slovy hlasatele zpráv, jako by Hlas Ameriky vycházel ze záhrobí. Zdálo se, že se Rumburak proklatě činí, aby otci znemožnil poslouchat alternativní vysílání ze západu.

„Prosím tě, Jirko, nemohl bys to rádio u oběda vypnout?“ Máti křičela z kuchyně.

Byla to naše rodinná hra.

„Cože? Hergot, vůbec neslyším, co říkáš.“ Otec přitiskl ucho těsněji k umělohmotné mřížce zesilovače. Když ani potom nedokázal rozšifrovat význam hlasatelových slov, jal se zuřivě kroutit anténou. Dívala jsem se, jak marně kličkuje rádiem po stole ve snaze získat lepší příjem.

„Mirando, byla bys tak laskavá a zavolala svoji sestru ke stolu?“ Matčin hlas prozrazoval narůstající frustraci. „Vážně nevím, co mám dělat, abyste jednou všichni přišli včas ke obědu.“ Ječení mixéru polklo její slova.

„Ticho, kerucinál. Neslyším!“ Vztekala se otec.

„Marto, probud' se!“ Zvonila jsem kravským zvoncem, visícím na zdi schodiště. „Je čas ke obědu.“

Nahoře se ozvalo prásknutí dveří a hlučné dupání.

„Přestaň s tím rámusem.“ Sestra se zjevila na schodech v celé své slávě.

Marta byla velká blondýna, o deset let starší než já, s poprsím Marilyn Monroe a nasupeným pohledem v zelených očích tlustě orámovaných černou tužkou. Sestra mě nikdy nemlátila, když jsem ji naštvála. Místo toho měla ve zvyku mě jednoduše zalehnout, kdykoli mi potřebovala vtisknout svůj jedinečný pohled na věc. Vzhledem k její nadváze a velikosti poprsí mě doslova drtila svým záviděníhodným sexappealem. Raději jsem si od ní zachovávala odstup a stáhla se do kuchyně, než dorazila dolů.

„*Odnes to tatínkovi.*“ Matka mi podala talíř polévky. „*Pozor, nevylej to.*“

Přes svojí zdánlivou přísnost měla máti laskavou povahu. Její oči byly nebesky modré a prozrazovaly neobyčejnou moudrost. Světle hnědé vlasy si uprostřed rozdělovala pěšinkou a nosívala je svázané gumičkou v koňském ohonu. Ačkoli jí bylo přes čtyřicet, měla pořád ještě hladkou pleť a mladistvou figuru. Jen dvě hluboké rýhy kolem úst svědčily o prožitém utrpení, způsobeném drsným rozchodem s vlastními rodiči, kteří ji po sovětské invazi vydělili za její podporu Pražskému jaru.

Babičku z matčiny strany jsem do té doby nepoznala. Byla prý vlivná komunistka, které se všichni báli a leckdo se před ní poníženež plazil. Tato známá členka levicové aristokracie zvláště proslula svým opulentním módním stylem. Ráda nosila norkové kožichy a na prstech se jí třpytily diamantové prsteny v dobách, kdy mnozí příslušníci buržoazie hnili ve vězení za jejich dřívější hýřivý životní styl. Lidé babičce přezdívali *Rudá kněžna*. Vyrůstala jako emancipovaná dívka v bohaté rodině ředitele spotřebního družstva Včela, jednoho ze zakladatelů komunistické strany. Dostala příležitost vystudovat medicínu a získat lékařský diplom. Řídila vlastní auto a úspěšně provozovala soukromou gynekologickou ordinaci až do konce války. Po komunistickém puči babi hbitě přesešla z gynekologie na politiku. Díky konexím svého otce dostala na starost znárodnování zdravotnictví a mohla si dál užívat privilegovaného postavení ve jménu rovnosti společenských tříd.

Máti nám často vyprávěla, jak babička výhodně nakupovala luxusní výrobky ve vládní prodejně. Rudá kněžna dostala k užívání šestipokojový apartmán v centru Prahy, kde jí domácnost vedla věrná služka. I náš dům dříve patřil do jejího rozsáhlého rodinného dědictví. V druhé polovině šedesátých let se ale v tisku začala rozmáhat kritika dvojích standartů komunistické elity. Ve snaze udržet majetek v rodině dovolila babička matce, aby se s rodinou nastěhovala do letní vily za Prahou. Po invazi však Rudá kněžna triumfálně stanula po boku neokonzervativních sil a stala se nekritizovatelnou. Její odpovědí na prudký názorový střet s mým tvrdohlavým otcem byla žaloba u soudu. Rudá kněžna neváhala obvinít

vlastní dceru z nepřátelství k socialistickému státu, aby nás všechny mohla vystěhovat z domu, který měla v úmyslu prodat. Po několika letech manipulovaných stání se mým rodičům podařilo spor jako zázrakem vyhrát. Soud nakonec matce přiznal právo na dědictví po prarodičích a navrhl smírné řešení vykoupením babiččina podílu na domě. Pro matku to však bylo trpké vítězství. Lítá veřejná pře navždy hluboce zranila její city.

„*Jak se ti zpívalo v kostele, Trumpetko?*“ Zeptala se mě, když jsme se všichni usadili kolem stolu. „*Co jsi se dneska dozvěděla nového z páterova kázání?*“

„*Houby s octem.*“ Vyhrkla jsem.

„*Cože?*“ Rodiče se na sebe podívali a Marta vyprskla smíchy.

„*To mě teda vůbec nepřekvapuje, že je kázání v kostele na houby.*“ Sestra považovala všechny duchovní teorie za blábol a koncept náboženství jí vždycky připadal směšný.

„*Neroubej se.*“ Pokárala jsem ji. „*Skončíš v pekle.*“

„*Už se vážně začínám bát.*“ Marta si nasadila přehnaně zbožný výraz a zvedla oči ke stropu. „*Sorry, Panebože.*“ Namočila si konečky prstů ve skleničce a pokřížovala se vodou na pití.

Chvilí mi trvalo, než jsem pochopila, že si ze mě dělá šoufky. „*Pokrytče!*“

„*Houby!*“ Vyplázla na mě jazyk. „*Vsadila bych se, že ani nevíš, co slovo pokrytec znamená.*“ Zastrčila si palce od rukou do uší a začala mávat rukama jako křídly.

„*Nech tobo!*“ Naklonila jsem se přes stůl. Chtěla jsem do ní šťouchnout, ale podařilo se mi přitom převrhnout její skleničku.

„*Podívej se, cos udělala!*“ Marta vyskočila a snažila se vysušit zatopený výstřih ubrouskem. „*Zničila jsi mi tričko.*“

„*Ticho!*“ Zařval otec. „*Neslyším ani slovo.*“

„*Grrrr . . . zárukou světového míru prezident Ronald Reagan . . . huúú . . . nutně pokračovat v závodu ve zbrojení . . . grrrr . . . dokud se sovětská ekonomika nezhroutí . . . huúúú.*“

To byl náš typický nedělní oběd.

„*Nemůžete mi jednou vybovět a začít se aspoň trochu chovat jako normální rodina?*“ Matčín hlas spirálovitě vystoupal do nebezpečné zóny. „*Mirando, Marto. Zkuste se chvíli ovládat. A ty taky,*

Jirko. Kolikrát jsem tě prosila, abys začal dodržovat pravidla stolování? Nechápu, proč pořád pokoušíš moji trpělivost.“

„Co jsem zase udělal?“ Ukřivděně bručel otec.

„Dneska ráno jsi už poslouchal Hlas Ameriky u snídaně.“ Matčin tón byl ostřejší než její kuchyňský nůž. *„Nebudu se tě doprošovat!“*

„No jo. No jo. Nemusíš na mě hned křičet.“ Otec otočil knoflíkem na přijímači a s tragickým gestem zamáčkl hořící cigaretu do popelníku.

Tiše jsme dojedli polévku za zvuku lžic cinkajících o talíře. Když pak matka přinesla pekáč s vepřovými kotletami, otcova nálada se viditelně zlepšila.

„To je dobrota.“ Mnul si spokojeně ruce. *„Cos to vlastně předtím říkala o těch houbách s octem, Trumpetko?“*

„Páter Ondřej povídal, že houba namočená v octu, kterou římsí vojáci podali Kristovi, když umíral na kříži, vlastně symbolizuje jejich zklamání životem.“ Rýpala jsem se v miniaturní porci vidličkou. *„Snažil se nám vysvětlit, že se lidské duše podobají lesním houbám a já s ním musím soublasit.“*

„Kdyby byly duše houby, ty bys byla pýcharka.“ Zlomyslně poznamenala Marta.

„Já jsem náhodou pravej hříbek.“ Bránila jsem se. *„Ty jsi muchomůrka tygrovaná.“*

„To je doopravdy zajímavý koncept.“ Máti se neubránila úsměvu.

„Začíná nám z tebe růst malá rozumbrada, Trumpetko.“ Táta mi těžkou tlapou dobrosrdečně zacuchal vlasy. *„Výřď ode mě páterovi Ondřejovi pozdravení, až ho zase uvidíš.“*

Nafoukla jsem hrdě hrud' a vrhla na Martu vítězný pohled.

„Co kdybychom si po obědě zašli do lesa na houby?“ Napadlo matku. *„Zítřka holcám začíná škola. Bůh ví, jestli tohle třeba není jedna z posledních příležitostí prožít společně odpoledne v rodinném kruhu.“*

„Já jsem pro!“ Vykřikla jsem. *„Třeba tam narazíme na Kristovy houby.“*

„Mně se nikam nechce.“ Sestra otráveně zakoulela zmalovanými očima a našpulila rty jako Marilyn Monroe. *„Musím se učit italsky.“*

Marta se nikdy nevyznačovala usilovným studiem. Předchozí léto se ale během výměnného prázdninového pobytu v Maďarsku seznámila s mladým italským inženýrem. Od

té doby začala trávit veškerý volný čas v posteli se slovníkem italštiny. Srdíčka s nápisy 'ti amo' zdobila její učebnice a sešity.

„Můžeš si procvičovat nepravidelná slovesa na čerstvém vzduchu.“ Navrhla máti.

„Dneska je bezky.“ Táta se podrbal na hlavě. *„Co byste na to řekly, holky, kdybychom spolu položili pár cihel na zed', abychom pobnuli se stavbou, než začne zima?“*

Otcova představa slunného odpoledne v rodiném kruhu se vždycky neodmyslitelně pojila s betonováním na zahradě. Máti s Martou mívaly na starosti obsluhu rezavé míchačky, zatímco já jsem musela otloukat maltu z recyklovaných cihel.

„Děláš si legraci?“ Matčinu tvář zhyzdil divoký výraz. Připomínala pantera, chystajícího se ke skoku.

„OK, OK. Nic tak broznýho jsem přece neřekl, Alicko.“ Otec bleskově vycouval a usmířlivě matku objal kolem ramen. *„Sice si nemyslím, že v lese ještě zůstaly nějaký houby, ale nic nám samozřejmě nebrání, abychom je nešli hledat.“*

„Hurá. Hurá.“ Tancovala jsem radostí kolem jídelního stolu a sbírala prázdné talíře. *„Vůbec nezáleží na tom, jestli v lese najdeme houby. Můžeme místo nich vždycky nasbírat šišky a brát šiškovou válku.“*

„Svatá prostoto.“ Ušklíbla se Marta. *„Tobě je hej, když ti de vo houby.“*

SLÁBNOUCÍ SLUNEČNÍ paprsky se rozlévaly mezi korunami dubů a kapaly na zem jako roztavené zlato. Vyšli jsme ze dveří a rozhrnuli bránu hustého roští ptačího zobu na konci naší slepé ulice, za níž se skrývala utajená pěšinka. Teplý vánek šustil listím. Kmeny stromů sem tam zaskřípaly a povzdychly si jako rozbolavělí lidé. Táta s mámou se drželi za ruce. Podobali se milencům. Vesele jsem kolem nich poskakovala, zatímco Marta se nevrle vlekla daleko za námi. Nenesli jsme s sebou košík v přesvědčení, že s holýma rukama máme větší šanci něco najít.

„To je zákon schválnosti.“ Tvrdil otec. *„Praváky najdeš, jedině když je nemáš do čeho dát.“*

Suché, spadané listí a větvičky nám křupaly pod nohama, když jsme stoupali kolem dokola Bobovky. Bylo to nejvyšší místo v našem lese, kde si bouřkové mraky dávaly dostaveníčko a vybíjely tam všechny blesky.

„*Tak se na to podívejme.*“ Táta sebral ze země hrst lesní hlíny a zamýšleně ji mnul v ruce. „*Pěkně vlhká. Co myslíš, Alice?*“ Ukázal na kopec. „*Neměli bychom se podívat naboru?*“

„*Dej mi chvilku času. Budu o tom přemýšlet.*“ Máti se opřela o strom a zavřela oči. „*Vidím naboře i dole velký houby.*“ Matčiny vize a sny jsme brali vážně, protože se většinou všechny splnily, včetně té o mém narození. Tentokrát však máti pouze projevovala delikátní smysl pro humor.

„*Musíš se dívat nosem.*“ Poučila jsem ji.

Názorně jsem poklekla a přitiskla nozdry k zemi. Směs pachu zajecích bobků, zetlelého listí a mokré plísně mi prozradila, že houbařská sezóna zdaleka neskončila. Lesní zemina vykazovala ideální vlhkost a teplotu, ve které se sametovým hřibům odjakživa dařilo.

„*Začneme pročesávat terén směrem naboru po svahu.*“ Rozhodl otec. „*Marta může jít před námi, abychom ji neztratili.*“

„*Ježšimarja.*“ Sestra srdceryvně vzdychla. „*Proč musíme za každou cenu chodit do kopce? Nemohli bychom hledat směrem dolů?*“

„*Protože je málo pravděpodobné, že v údolí rostou sametáci.*“ Otec podrážděně odseknul. „*Hod' sebou a přestaň se tvářit tak otráveně.*“ Sebral ze země suchou, tenkou větev a zlehka jí šlehnul Martu po zadku, jako když pohání krávu na pastvu.

„*Auvajs.*“

Dívala jsem se, jak se sestra neohrabaně drápe do prudkého svahu, pokrytého kusy břidlice, mechem a trávou. Beznadějně jí klouzaly boty a nadskakující poprsí jí vyvádělo z rovnováhy. Vypadala hodně našťavaně. Jen co se jí podařilo zmizet otcí z očí, našla si úkryt za malinovým křovím. Viděla jsem, jak si tam kecla na pařez.

„*Půjdu prohledat druhou stranu kopce.*“ Oznámila jsem rodičům.

Nebe se zbarvilo do oranžova a vítr vanoucí ze severu znatelně zesílil. Zvuk vzdouvající se dubiny připomínal vlny oceánu narážející na pláž. Nad hlavou osamělý datel neúnavně tesal do kůry. Sýkorky a červenky cvrklikaly ne větvích. Zpozorovala jsem zajíce za borůvkovým keřem. Mravenci se lopotili s kuklami na svahu mravenišť a motýli si sušili

křídla v blednoucí sluneční záři. Ulomila jsem si hůl a jala se prohrabávat příkrov suchého listí kolem vystupujících kořenů stromů v naději, že snad narazím na Kristovy houby. Žádné tam nebyly, ale našla jsem místo nich obrovské Jidášovo ucho rostoucí z kůry bezinkového keře.

„Prosím tě, Panebože.“ Modlila jsem se. *„Pomoz mi najít nějaké hříbky.“*

Sotva jsem to dořekla, měla jsem pocit, že před sebou vidím starce sedícího na balvanu na rozcestí pěšin. Byl bosý, oblečen do lněné noční košile. Vedle něj panáčkoval bílý psík. Pánbůh vypadal přesně tak, jak ho popisovaly české pohádky. V ústech žvýkal porcelánovou fajfku a vypouštěl z ní kolečka dýmu.

„Ahoj Panebože.“ Řekla jsem mu. *„Mrzí mě, že nemám ani drobek chleba, o který bych se s tebou mohla podělit, ale ráno jsem ti zpívala v kostele. Doufám, že jsi mě slyšel.“*

Pánbůh pokýval hlavou a pohladil psíka po srsti.

„Ráda bych našla pár sametáků. Je dneska poslední den prázdnin a máma nám chtěla uvařit slavnostní večeři. Nevíš náhodou, kde rostou?“

Místo odpovědi se na mě Pánbůh vlídně usmál a dlouze zabafal z fajfky. Nato našpulil rty a vykouzlil několik obzvláště velkých kroužků dýmu. Vítr nesl modrá kolečka směrem k vrcholu Bobovky, kde se proměnila na srdíčka, jako příslib nesmrtelné lásky visící nad pasekou.

„Chceš mi naznačit, že se mám podívat tam, kde bijí blesky?“ Zeptala jsem se.

Stařec pokrčil rameny a zmizel dřív, než jsem mu mohla poděkovat.

Škrábala jsem se nahoru po čtyřech. Když jsem lezla po kamenech, musela jsem se držet borůvkových keříků, abych neuklouzla. Byla jsem kousek od vrcholku, když jsem spatřila máti bázlivě skrčenou za bukem.

„Pšššš. Trumpetko. Podívej támble.“ Ukazovala před sebe.

Na travnaté mýtině obklopené břízami nehybně stála laň. Její měkké uši byly natočeny mým směrem. Zadržela jsem dech a schovala se za strom.

„Doprdele práce.“ Slyšela jsem otce zakopnout v dálce.

Vyděšená laň vystřelila napříč houštinami. Chvíli jsem ještě viděla její bílou prdelku jak svítí dubinou cestou dolů po svahu. Vyměnily jsme si s matkou rezignovaný pohled a

zhluboka si povzdechly. Vrcholek Bobovky zdobil mělký kráter. Začala jsem v něm holí prohrabávat tlustý nános suchého listí.

„*Vidělas tu laň?*“ Zeptala jsem se zasněné Marty sedící poblíž.

„*Jakou laň?*“ Zívla.

„*No tu, co ti před chvílí proběhla před nosem. Tys ji neviděla?*“

„*Ale houby.*“ Sestra zamrkala proti zapadajícímu slunci. „*Chce se mi spát.*“

„*Ty jsi našla nějaký houby?*“

„*Ne.*“

„*A snažila ses je hledat?*“

„*Houby.*“ Odháněla mě. „*Nech mě na pokoji.*“

Otočila jsem se k odchodu, když jsem málem zakopla o nenápadný, hnědý klobouček.

„*Podívejme se, co tady roste?*“ Klekla jsem si, abych blíže prozkoumala jeho měkkou žlutou podšívku. „*Mamííí.*“ Utrhla jsem sametovou houbu ze země a držela ji nad hlavou jako trofej. „*Našla jsem hříbek!*“

„*Ukaž mi to.*“ Matka přiběhla napříč mýtinou. „*Hele a tady je další!*“

„*Jsou jich tady stovky!*“ Zařval otec. „*Ty jsi snad slepá, Marto. Neříkej mi, že jsi celou dobu seděla na týhle plantáži a ničebo si nevšímala.*“

Byl to zázrak. Jako by mi spadly šupiny z očí. Najednou se na mýtině zjevilo tolik hnědých kloboučků, že jsem nevěděla kam šlápnout. Hlavičky samet'áků vyrůstaly ze šťavnaté trávy tak blízko u sebe, že bychom je bývali mohli sklízet sekačkou na trávu.

„*Děkuju ti, Panebože.*“ Pokřížovala jsem se.

„*Trik je v tom, abys našla tobo prvního.*“ Vysvětlovala mi máma. „*Jakmile se naladíš na ten správný odstín, začneš je vidět všude.*“

„*Na co čekáte, děvčata?*“ Otec si sundal flanelovou košili a rozprostřel ji po zemi. „*Začněte to sem rychle házet.*“

Vidina neobyčejně bohaté sklizně v nás podvědomě probudila pradávnné, temně obsesivní tendence. Pozorovala jsem otce jak krvelačně stíná jeden hříbek po druhém a chamtivě hrabe useknuté kloboučky na kostkované plátno, jako by byly ze zlata.

„Co tady stojíš jako solný sloup, Marto?“ Máti podala kapesní nožik vyvalené sestře. *„Můžeš začít čistit nožičky.“*

Za půl hodiny jsme sklidili nejméně pět kilo hříbků, ale kolem Bobovky jich pořád ještě rostl nespočet. Máti a já jsme si udělaly uzel na lemu sukně a vyrobily tak improvizované pytlíky na houby. Marta na sobě měla kalhoty, a tak jí nezbylo nic jiného, než si hříbky nacpat do výstřihu.

„A hele, Urbanovi. Copak to tady vyvádíte?“ Slyšela jsem povědomé skřehotání za zády.

Když jsem se otočila, naskytl se mi pohled na našeho starého souseda táhnoucího za sebou přes borůvčí slintajícího labradora.

„Dobrý den, pane Hašku.“ Zamávala jsem na něj. *„Podívejte se, co jsme našli.“*

Pan Hašek byl druhá největší drbna v naší ulici. Bydlel napravo od nás a podobně jako pan Šimek naproti byl celkem neškodný. Vzhledem k tomu, že již delší dobu trpěl Alzheimerovou chorobou, mohla jsem mu klidně říct, co jsem chtěla. Dokázal udržet informaci maximálně pět minut a často mi dokola pokládal stále stejné otázky.

„No to jsou mi věci!“ Stařík překvapeně spráskl ruce. *„Nepamatuju si, že bych někdy viděl pobromadě tolik samet'áků.“*

„Ty jo. Vy si toho nepamatuujete.“ Zamumlala Marta.

Máti ji zpražila pohledem.

„Toblete je podle mě, pane Hašku, jasný znamení z nebes. Doby se mění.“ Otec srdečně poplácal vetchého souseda po zádech. *„Příroda nelže. Znamená to prostě, že už ty podělaný komančové konečně půjdou vod válu.“* Sebevědomě si otřel nožik do kalhot. *„Osobně dávám bolševikům nanejvíš tak rok, dva. A basta fídlí.“*

„Vážně si to myslíte?“ Pan Hašek lačně hltal každé jeho slovo. *„Vy jste byl vždycky takový optimista. Já bych si tím nebyl až tak jistý.“*

Dívala jsem se, jak černý labrador nešťastně lape po vzduchu. Tekly mu z tlamy sliny a růžový jazyk mu visel ven jako salám. „*Nazdárek Hektore.*“ Uvolnila jsem mu utažený řetízek obojku. „*Neměl bys chut' na samet'áka?*“ Pes ale o houby nejevila zájem.

„*Pamatujte na moje slova, pane Hašku.*“ Otec hulákal na lesy. „*Tyhle bříbky znamenaj, že revoluce je nadosab ruky.*“

„*Víte co? Zkuste si takhle zvednout lem trička.*“ Máti nasypala vykulenému sousedovi kopy samet'áků do náruče. „*To by vám mělo stačit na smaženíci.*“

„*Ale to si snad ani nezasloužím, paní Urbanová.*“ Pan Hašek nemohl uvěřit matčině štědrosti. „*Jste vážně moc hodná.*“

„*To by snad mělo být normální mezi sousedy, ne?*“

„*Ano. Zajisté. To se ví.*“ Horlivě s ní souhlasil. „*Samozřejmě.*“

„*Je přece daleko lepší, když jeden druhému pomáháme, než když si děláme peklo ze života. Pravda?*“ Otec si významně odkašlal. „*Co myslíte?*“

„*Svatá pravda, pane Urbane. Máte můj naprostý souhlas.*“ Pan soused vehementně pokyvoval hlavou, ale bylo vidět, že ho otcova skrytá výčitka zasáhla. „*K noze, Hektore.*“ Nervózně trhl psem přivázaným na řetěze.

Jakmile pan Hašek zmizel z dohledu, Marta výsměšně popotáhla nosem a odplivla si na zem. „*Nechápu, proč jsi mu to dávala, mami.*“ Divila se. „*Vsadila bych se, že kdyby ty bříbky našel Hašek, dostala bys od něj akorát houby.*“

„*Proč bych na něj neměla být hodná?*“ Máti pokrčila rameny. „*Čiň druhým to, co chceš, aby činili oni tobě.*“

„*Tak holky. Je na čase zvednout kotvy.*“ Otec sbalil plnou košili do rance a svázal ji rukávy. Hodil si náklad samet'áků na ramena a vykročil domů. Poslušně jsme za ním pochodovaly jako hejno slepic za kohoutem. Cestou dolů po pěšince vinoucí se kolem svahu Bobovky jsem před námi spatřila buclatou dívčinu na koni.

„*Ahojky Vendulo. Podívej se, co jsme našli!*“ Poznala jsem v jezdce dceru místní pěstitelky čistokrevných jezevců. „*Naboře všude rostou samet'áci.*“

Vendulu jsem měla ráda. Byla jsem pravidelným návštěvníkem v secesní vile na druhé straně kopce, kterou Vendulina svérázná máma přetvořila na soukromou farmu. Vedle asi

třicetičlenné smečky loveckých psů měli Dvorských nejméně pět koček, dva páry krav, tři koně, poníka, dvě prasata, kočkodana v kleci a kozu jménem Líza. Paní Dvorská rodičům prodávala nadbytečné mléko. Chodívala jsem pro něj dvakrát týdně přes kopec.

„Ty brďo. Dneska musel bejt váš šťastnej den.“ Dívčina přitáhla koni otěže ve snaze udržet zvíře v klidu, dokud jsme kolem ní neprošli.

„Mohl by klidně bejt i tvůj, kdybys chtěla.“ Rozšafně poznamenal otec.

„Nazdárek Bonny.“ Poškrábala jsem koně na krku. *„Neměla bys chut' na hříbek?“*

S hnědou klisnou jsem pěstovala přátelský vztah. Vendula mi občas dovolila, abych se na ní projela. Bonny obvykle snědla, na co přišla, ale tentokrát očichala houbu a odvrátila hlavu.

„Kdepak ta. Je jako já. Má radši cukr.“ Vendula se zařehkala a zaryla paty klisně do slabin. *„Houba, Bonny. Hni sebou.“* Klisna vesele zaržála. Než znovu vykročila, zvedla žíněný ohon a požehnala lesní stezku svými koblížky.

Kousek dál na rozcestí jsme odbočili na kozí stezku, vedoucí prudce dolů přímo k našemu domu. Musela jsem dávat velký pozor, abych neuklouzla na nánosů suchého dubového listí a neupustila vzácný náklad na zem. Kousek od našeho dřevěného plotu na konci slepé ulice jsem spatřila hlouček sousedů stojících v kruhu kolem pana Haška.

„Hele, kámo. Netabej nás za nobu.“ Slyšela jsem bručet pana Frankensteina. *„Přece si vážně nemyslíš, že ti budeme věřit, že si nepamatuješ, kdes ty hříbky našel?“*

Podsaditý mužiček se podobal miniaturní verzi filmového monstra. Měl skleněné oko, hrbatá záda a velkou, hranatou hlavu sedící na drobném těle.

„Přísabám bobu. Nemám nejmenší ponětí, jak se mi ty bouby dostaly do trika.“ Pan Hašek nevinně kroutil hlavou. *„Musel jsem je asi najít někde v lese.“*

„Houbeles!“ Pan Zeman si znechuceně uplivil na zem. *„S tímhle na nás nechod.“* Plešatý fotbalista byl nechvalně proslulý mezi místními dětmi svojí zuřivou interpretací čerta během mikulášské nadílky. *„Tvoje paměť není zase až tak špatná.“* Burácel. *„Koukej pěkně kápnout božskou, kamaráde.“*

„Jsme přece přátelé. Zkus se trochu zamyslet.“ Nejvyšší ze skupiny starousedlíků, pan Hrom, se rád stavěl do role mírotvůrce. *„Co takhle dát si panáčka? To by ti mohlo rozvážit jazyk, ne?“*

„Přísabám na hrob svojí matky.“ Pan Hašek si vytrvale vedl svou. „Můj pes by vám řekl, kde jsem je našel, ale ten zase neumí mluvit.“

Ani jeden ze sousedů mu nevěřil.

„Přestaň nás tady všechny opíjet roblíkem.“ Pan Frankenstein se začal rozpalovat. „Nechceš nám to říct, protože seš prachobyčejnej sobec. Tváříš se jako že seš jeden z nás, ale přitom si to svoje loviště chceš nechat sám pro sebe.“

Čtveřice mužů byla tak zaujata stupňující se hádkou, že si ani nevšimli blížícího se otce.

„Čest práci, soudruzi.“ Výsměšně je pozdravil. „Copak? Copak? Držíte tady schůzi uličního výboru? Měli byste si raději zaběhnout domů pro košík, než tu dokola pořád spřádat ty vaše konspirační teorie. V lese je plno hříbků jako za starých časů.“

Sousedé se ve stínu otcovy impozantní osobnosti automaticky svrkli. Jedině pan Zeman si dokázal udržet půdu pod nohama.

„Tě pic, Jirko.“ Pevně otci potřásl pravicí a zkoumavým okem přeměřil obří ranec na jeho ramenech. „Vážně jsi to všechno našel tady v lese? Myslel jsem, že houbařská sezóna dávno skončila.“

„To víš, kamaráde. Snad si nemyslíš, že jsem ty zlatý sameťáky propašoval ze západu přes německou hranici?“ Otcí se podařilo všechny rozesmát.

Povědomé skřípání vrátek oznámilo příchod další drbny. „Páčeku. Tsou mici.“ Pan Šimek se přihrabal na scénu. Když spatřil naši sklizeň, upustil na zem svoje náčiní. „Notmě odruž. Destě símvás šlitový chbů?“

„Chce vědět, kde jsme to nasbírali.“ Přeložila jsem.

„To se ví, že chce. Aby ne.“ Martin zarytý výraz naznačoval, že kdyby to záleželo jen na ní, žádný ze sousedů by se nic nedozvěděl.

„Máte teda štěstí, že mám zlatý srdce.“ Otec často říkával, že by do něj většina místních ani nekopla, kdyby ho našli mrtvého v pangejtu. „Přece mě znáte. Nebo ne?“ Rošťácký úsměv mu pohrával na rtech.

„Vždycky jsi pro nás měl pochopení. Jsi dobrá duše.“ Sousedé mu dychtivě podkuřovali. „Honem, povídej. Kde rostou?“

„No tak teda dobře, když jinak nedáte.“ Táta na mě spiklenecky mrkl. „Znáte ten kráter na vrcholu Bobovky, co do něj bijou blesky?“

„Ježkovy oči. Začínám si vzpomínat!“ Pan Hašek se teatrálně udeřil do čela, ale nikdo jeho výstup nebral vážně.

„Díky, Jirko. Seš férovej chlapík.“ Všichni spěchali domů a chrastili klíči.

Sotva jsme stačili odemknout vstupní dveře, polovina obyvatel ulice vyrazila úprkem k lesu vyzbrojena proutěnými košíky. Pan Zeman se dokonce přihnul s nůši na zádech. Nikdy předtím jsem nezažila, že by se k nám sousedé chovali tak přátelsky. Všichni nás zahrnovali úsměvy a v očích jim zářily jiskry nefalšovaného vděku. Najednou bylo dost hub pro všechny. Bylo tak snadné být štědrý.

„Nabázejte to do dřezu.“ Máti nám přikázala odnést celou sklizeň do kuchyně. „Nejprve všechny hříbky očistíme. Ty menší necháme celé a zavaříme je do octa. Zbytek pak můžeme nakrájet.“

Vyběhla jsem na půdu a jala se po podlaze rozprostírat dvojstránky starých Literárních novin. Marta měla za úkol přinést prázdné skleničky ze sklepa, zatímco otec se chutě pustil do ostření nožů.

„Krájení byla vždycky moje vášeň.“ Šklebil se jako Mackie Messer, když jsem mu podávala dřevěné prkýnko.

Obdivně jsem ho pozorovala, jak v mžiku naplátkoval velký hříbek se strojovou přesností.

„Teda tati. Kde jsi se tak naučil zacházet s nožem?“

„Zapoměla jsi, že jsem léta jezdil s dročkou?“

„Co tím myslíš?“

„Bud' bez starosti, tatínek si z tebe jen dělá legraci.“ Chichotala se máti. „Poslyš, Trumpetko. Nemohla bys přinést ze špajzu láhev octa?“

Sklenky, sterilizované ve vroucí vodě, jsme naplnili samet'áčky a zalili nálevem z octa, cukru bobkových listů, kuliček nového koření a pepře. Chvilí trvalo, než jsme je neprodyšně zavařili. Venku se začalo stmívat, zatímco jsme s Martou na půdě pokrývaly podlahu tenkými plátky hub.

„*Můžeš jít prostrít stůl, Trumpetko?*“ Máti si otřela ruce do zástěry, když jsem se vrátila do kuchyně. „*Jdu dělat smaženici.*“

„*Mám hlad jako vlk.*“ Zavyl otec. „*Dnešní oslava si vyžaduje mimořádný přípitek.*“

Viděla jsem jak běží nahoru do garáže. Za chvíli byl zpátky s objemnou zkumavkou plnou podomácku vyrobeného džinu. Tohle byla další z otcových ilegálních aktivit. Destilační kolona na aparatuře totiž mimo jiné uměla získávat čistý alkohol z levného průmyslového lihu. Máti buď otcovu pálenku ochucovala karamellem, nebo do ní přidávala jalovcové kuličky. Nikdo nikdy nedokázal rozeznat její domácí výrobky od džinu a rumu koupeného v socialistickém obchodě. Přesto se stále hrozila, že se její zločin jednou provalí.

„*Prosím tě, nemohl bys ten džin nalít do originální flašky, aby to vypadalo, jako že jsme ho koupili?*“ Rozčilovala se.

„*Co furt máš, Aličko? Zůstaň prosím tě v klidu.*“ Dívala jsem se, jak otec rozlévá aromatický nápoj do tří skleniček.

Rozsvítila jsem svíčky na rokokovém svícnu se soškou Pierota hrajícího na loutnu. Na jemně vyšíváný ubrus jsem položila stříbrné příbory a přinesla cibulové nádobí z prababiččiny kredence z třeshňového dřeva. To všechno byla připomínka matčina bohatého dětství, společně s ručně broušenými křišťálovými sklenkami a porcelánovou slánkou ve tvaru holandské vesničanky se psem zapřaženým do vozíku.

„*Zacházej s tím opatrně, Trumpetko.*“ Máti volala z kuchyně, když uslyšela zvuk cinkajícího porcelánu. „*Tu soupravu mi moje babička darovala k patnáctinám.*“

„*Neboj, mami.*“ Naaranžovala jsem čtyři naškrobené ubrousky vedle talířů jako profesionální číšnice. „*Přece vím, co dělám.*“

Ačkoli se Rudá kněžna nevybarvila jako milující matka, moje prababička byla podle všeho spravedlivá duše. Máti chovala každou maličkost, kterou po ní zdědila, jako oko v hlavě. Jako by modré míšeňské talíře ztělesňovaly naše křehké rodinné vztahy a připomínaly jí, jak snadno a nenávratně se mohou rozbít.

„*Skvělá práce.*“ Otec spokojeně obhlížel stůl. „*Houbová hostina může začít.*“

Marta postavila košíček s plátky kmínového chleba na stůl v tu chvíli, kdy máti vplula do dveří s pánví plnou smaženice.

„Berte si každý kolik chcete. Je tam toho ještě habaděj.“

Usadili jsme se na židle a vychutnávali vůni smažené slaniny a cibule.

„Tak teda na zdraví, děvčata.“ Otec ceremoniálně pozdvihl sklenku. *„Připíjím nám všem na štěstí. Na dny, které nám přinesou svobodu. Společně tu oslavíme blížící se nevyhnutelný pád sovětského impéria.“*

„Na zdraví.“ Máti mu vtiskla něžný polibek.

Křišťál zacinkal a vůně jalovce mě uhodila do nosu.

„Já piju na lásku.“ Marta si usrkla ginu.

„A co já?“ Zklamaně jsem ukázala na svojí prázdnou skleničku.

„Ty na houby s octem!“ Sestra na mě udělala dlouhý nos.

„Můžeš si s námi připít mlékem.“ Navrhla máti.

Poslechla jsem a nalila si ze džbánu bílou tekutinu.

„Tak teda na zdraví.“ Ťukla jsem si s ostatními. *„A na dobrou chuť.“*

„Dobrou.“ Odpověděli všichni.

Nabrala jsem si smaženici na lžici a tlustě jí navršila na plátek chleba. Sotva jsem ale donesla sousto do úst, rozlila se mi pod jazykem odporná, hořká chuť.

„Fujtajbl.“ Vyplivla jsem houby na talíř.

„Co jsi do toho dala, mami? Chutná to jako žluč.“ Marta zkrivila obličej.

„To se mi snad jenom zdá, Alice.“ Otec zkameněl. *„Řekni mi, že to není pravda. Že ty houby nejsou, co si myslím, že jsou.“*

Máti se z hluboka nadýchla ve snaze zachovat si důstojnost, než diskrétně vyprázdnila obsah plných úst do ubrousku. *„Zdá se, že jsme se asi spletli.“* Tíše konstatovala. *„Toble nejsou praví sameťáci, ale falešní satani.“*

Houba, kterou máti neodborně nazvala satanem, bývá v mykologickém slovníku správně označována jako hřib žlučník nebo hřib hořký. Jedovatí satani s načervenalým kloboučkem u nás nerostly.

„Ježíšmarja.“ Podívali jsme se na sebe. „Proč jsme na to nepřišli dřív?“

Falešný satan je totiž odpradáвна v našich krajích jedinou výjimku v pravidle, že houby se sametovou podšívkou jsou vždycky dobré k jídlu. Není jedovatý, ale chutná tak hořce, že se ho nedotknou ani slimáci. Což je důvod, proč hořčáci mnohdy rostou v hustých shlucích. Kromě neposkvrněného vzhledu však nevykazují žádné viditelné znaky, které by je odlišily od pravých samet'áků. Jako všechno, co pochází z dílny d'ábla, falešného satana může prozradit jen to, že vypadá až příliš dobře na to, než aby to mohla být pravda.

„Tak to bychom měli. Můžeme teď všechno vyhodit do popelnice.“ Otec si unaveně sejmul brýle a začal si mnout kořen nosu. „Nezbývá nám než doufat, že to nebylo boží znamení.“

„Ale tati.“ Ohradila se Marta. „Žádný bůh přece neexistuje.“

„Houby neexistuje.“ Vykřikla jsem. „Bůh je, jenže Satan taky.“

„Netrap se tím, Jirko.“ Máti usmířlivě objala otce kolem krku. „Udělám smažený vajíčka.“

„Taková ztráta času a tolik zmarěného úsilí!“ Otec hořce litoval. „Těšil jsem se, že si zase jednou pochutnám na smaženici. Je to moje nejoblíbenější jídlo.“

Vysypali jsme obsah talířů do koše na odpadky. Zatímco jsme s Martou šly sesbírat plátky hořčáků z novin na půdě, táta s mámou se dole v kuchyni zabývali vyprázdňováním dvou tuctů zavařených sklenic do igelitového pytle. Nakonec jsme čertovy houby odnesli ven do popelnice stojící před garáží.

„Dobrý večer, pane Šimke.“ Oslovila jsem plíživý stín na protější straně ulice.

„Sakra, to je teda smůla s těma houbama, co?“ Otec zaburácel do tmy. „Vážně mě to mrzí.“ Smířlivě prohlásil. „Vypadá to, že si z nás ze všech Matka Příroda pěkně vystřelila.“

„Děti k čípku, pne rban.“ Hlas pana Šimka prozrazoval rozčilení. „Lemste mitrávy clou jí rdinu.“ Stín za sebou prásknul rezavou brankou a bleskurychle se proplazil mezi rododendrony nahoru po schodech.

„Co to říkal?“ Marta zkoprněla.

Otec nevěřicně kroutil hlavou. „*Jestli jsem mu dobře rozuměl, klade mi za vinu, že jsem se pokusil otrávit jeho celou rodinu.*“

Závan studeného nočního větru mě roztrásl do morku kostí. Cítila jsem nepřátelské vibrace vycházející z dolní části ulice. Když jsem se otočila, spatřila jsem siluety sousedů besedujících u Žaludovic plotu. Žlutá pouliční lampa jim zlověstně bzučela nad hlavou a kolem poletoval roj nočních můr.

„*Nevsímej si jich.*“ Otec mě ochranně chytl kolem ramen a doprovodil do dveří. „*Je to spolek nevděčníků.*“

PŘÁTELSKÁ ATMOSFÉRA pozdního odpoledne byla najednou fuč. Sousedé k nám opět zaujali podezřívavý postoj. Zdáli se podobně zahořklí jako hříby, které jsme právě vyhodili do odpadků. Život se vrátil do starých kolejí. Rozesadili jsme se kolem stolu. Otec nažhavlil Hlas Ameriky a nalil si další pivo.

„*Grrrr . . . komunistická propaganda . . . huííí . . . pokrytectví současného režimu . . . grrrr . . . minimální naděje, že studená válka . . . huííí . . . zdaleka neskončila . . . grrrr.*“

„*Prosím tě, Jirko. Nemůžeš to rádio u večere vypnout?*“ Máti křičela z kuchyně.

„*Co to říkáš?*“ Otec vylovil z kapsy krabičku Sparet. „*Neshýím.*“

Pozorovala jsem, jak si labužnický vkládá cigaretu do úst. Sotva přiblížil plamen zapalovače k jejímu konci, bylo mi hned jasné, že se jednalo o jeden z exemplářů, které jsem nacpala kozími chlupy. Začalo se z ní kouřit jako z doutnáku. Hustý černý kouř se otci valil do nosu.

„*Co je to za sračky?!*“ Vyskočil jako čertík na pérku.

„Fuj, to je ale hnus, tati.“ Marta se ovívala ubrouskem, jako kdyby se právě chystala omdlít. „Vážně bys už s tím měl přestat.“

„Krucinál fagot!“ Otec duchaplně zamáčkl podstrčenou cigaretu v krbu. „Smrdí to, jako když se pálí vlasy.“ Zkoumavě si prohlížel nedopalek.

Scvrkla jsem se za stolem a upřeně studovala bačkory.

„Toble je tvoje práce, Trumpetko.“ Otec mě okamžitě prokoukl. „Netvař se, že o ničem nevíš. Přísabám bobu,“ rozkašlal se, „ještě jednou mi provedeš podobnej žertík a hodím tě přes plot k Haškovým, ať se Hektor nasvačí.“

Otcova spravedlivého hněvu jsem se vůbec nemusela bát. Nikdy na mě nevztáhl ruku.

„Hektor je náhodou můj kamarád. A pan Hašek si nikdy nic nepamátuje.“

Zmínka o zapomnětlivém sousedovi musela v otci vyvolat nějakou vtipnou asociaci, protože najednou přestal hudebně a vyprskl smíchy.

„Když jsme u toho Ha-ha-ha-ška.“ Koktal jako pan Šimek. „Jestlípa-ha-bak Ha-ha-ha-šek ty bou-hou-bouby hababa bebebe . . . „

„Cože? Vo co kráčí?“ Marta byla zvědavá.

„Nedi-hi-hi-vil bych se . . .“ Otec se chechtal, až mu tekly slzy. „Kdy-hy-hy-by sta-ha-ha-rej Haha-ha-hašek,“ hýkal, „zba-ha-ha-štil k ve-be-he-čeri ho-ho-ho-řkou . . . sma-ha-ha-ženiči.“ Zmítaly jím takové křeče, že ze sebe nemohl vysoukat srozumitelné slovo.

Teprve když máti přinesla improvizovanou večeři na stůl, otec opanoval svůj záchvat smíchu. Douškem plzeňského spláchl sousto smažených vajíček připraven podělit se s námi o svoji komickou vizi.

„Představe si Haška v kuchyni u stolu jak zjistí, že si uvařil smaženici ze satanů.“ Otec se přemáhal, aby se znovu nerozesmál. „Vyplyvne bouby do talíře, jako jsme to udělali my, a jde je vyhodit ven do popelnice. Jenže zatímco se šourá zbradou a otevírá vrátka, opustí ho paměť. Božská vůně samet'áku se slaninou ho šimrá v nose a on si ne a ne vzpomenout, kam vlastně směřoval a proč by se měl zříkat tak chutné večeře.“

Bylo nám všem jasné, kam míří. Viděla jsem před sebou chudáka souseda, jak se vrací do kuchyně, aby dojedl večeří. Propukla jsem v hurónský smích a také máti s Martou se otrásaly výbuchy nekontrolovatelného veselí.

„Jenže. Ledva donese první sousto do úst, Hašek se upřímně zbrozí, že voňavá smaženice chutná jako žluč.“ Pokračoval otec. *„Jde ji znovu vyhodit, ale než dojde k popelnici, všechno zapomene.“*

Táta se minul profesí. Byl rozený herec. Jeho imitace sklerotického souseda nás dostala do kolen. Válela jsem se po zemi smíchy, když předváděl pana Haška jak spěchá domů, aby shltl další nestravitelné sousto. Tak dlouho chodil s večeří od stolu ke dveřím a zpátky, dokud nebyl jeho talíř dočista vylízaný.

Černý humor je nejlepší způsob, jakým se český národ vyrovnává s těžkostmi. Po staletí jsme pěstovali umění smát se cizímu neštěstí, až jsme je vybrousili do dokonalosti. Představa staříka vylizujícího talíř smažených hořčáků byla nepochybně zlomyslná, avšak neodolatelně legrační. Dokonce i naše maminka, jež si odjakživa osvojovala roli arbitra vhodného chování a zdravé morálky, nedokázala odolat pokušení bavit se na cizí účet.

„A jaké nám z toho vyplývá poučení?“ Utírala si slzy z očí ubrouskem.

„No přece houby s octem!“ Škytla jsem.

A tak jsme se spolu smáli a smáli, dokud jsme upřímným smíchem nespláchli hořkou pachut' pokryteckých hub z půněbí.

A tak už to chodí v lidském životě, že bývá plný zklamání. Naše sny jsou totiž většinou příliš krásné, než aby se někdy mohly splnit. Dábel se nejraději ukrývá pod lesklým povrchem zdání dokonalosti a nikdy nás nepřestane mást obrazem falešné naděje. Možná je to zákon vesmíru. Možná nemá cenu doufat ve změnu k lepšímu. Přesto, raději než abychom zahořkli a propadli smrtelnému cynismu, můžeme se z hloubi duše zasmát ironii věcí a přimíchat zrunko cukru do hořkosladké komedie života.

